

Міністерство освіти і науки України

**Дніпропетровський національний університет залізничного
транспорту імені академіка В. Лазаряна**

Затверджено наказом ректора
від 07.10. 2016 р. № 90

на підставі рішення Вченої ради
університету від 26.09.2016, протокол № 2

ПОЛОЖЕННЯ

**про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
(систему внутрішнього забезпечення якості)**

Дніпро - 2016

Розробники:

професор Боднар Б. Є. – перший проректор

доцент Матусевич О. О. – проректор з навчальної роботи

Казаріна Л. С. – начальник навчально-методичного відділу

Андрашко Л. Є. – заступник начальника навчального відділу

Белейчик Г. В. – методист вищої категорії

Гончаренко С. М. – методист вищої категорії

доцент Гришечкін С. А. – методист вищої категорії

доцент Купрій В. П. – методист вищої категорії

Загальні положення

Положення про забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (надалі Положення) у Дніпропетровському національному університеті залізничного транспорту імені В. Лазаряна (надалі – університет) розроблено відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту», нормативно-правових документів, що регламентують організацію освітньої діяльності, Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти.

Система забезпечення якості вищої освіти в Україні складається із внутрішньої та зовнішньої систем.

Система внутрішнього забезпечення якості – загальна політика, стратегія і процедури забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в університеті, розподіл відповідальності за удосконалення внутрішньої системи забезпечення якості, що передбачає низку завдань, заходів і процедур, моніторинг та аналіз результатів діяльності на всіх рівнях організаційної структури університету, в тому числі щодо забезпечення якісного здобуття знань, навичок та інших компетентностей відповідно до стандартів вищої освіти.

Закон України «Про вищу освіту» передбачає здійснення таких процедур і заходів [1]:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- 8) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти;
- 9) інших процедур і заходів.

1 Принципи та процедури забезпечення якості

Університет розробляє Стратегію розвитку університету на чергові 5 років, яка відображає задачі на всі види діяльності (навчальну, наукову, організаційну, фінансово-господарську). На її основі визначають стратегію, напрям діяльності, цілі, **принципи та процедури** щодо забезпечення якості, які доступні для широкого загалу.

У цьому процесі беруть участь усі зацікавлені сторони (стейкхолдери), а саме здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні працівники, адміністрація, інші співробітники університету, а також роботодавці.

Процедура забезпечення якості освітньої діяльності має дві складові:

- 1) вимоги та норми до впровадження та організації освітньої діяльності, що зазначені певними державними актами (нормативно-правовими документами, внутрішніми документами університету і т. н.);
- 2) контроль за виконанням визначених вимог і норм, моніторинг і аналіз показників якості освіти, формування на підставі аналізу заходів із поліпшення функціонування системи забезпечення якості освіти.

Процедуру забезпечення звітності, контролю та моніторингу показників діяльності із забезпечення якості освіти слід проводити :

– на рівні кафедр – у вигляді контролю діяльності науково-педагогічних працівників, слухання, обговорення та прийняття рішень на засіданнях кафедр, розміщення протоколів засідань на електронному ресурсі університету (Moodle) в розділі «Якість освіти» певного факультету. Моніторинг щодо виконання прийнятих рішень проводить навчально-методичний відділ;

– на рівні факультету – у вигляді контролю діяльності кафедр, слухання, обговорення питань та прийняття рішень на засіданні вченої ради факультету, розміщення протоколу засідання на електронному ресурсі університету (Moodle) в розділі «Якість освіти» певного факультету. Моніторинг щодо виконання прийнятих рішень проводить навчально-методичний відділ;

– на рівні університету – у вигляді контролю діяльності факультетів, відокремленого структурного підрозділу Львівська філія, інших підрозділів, слухання питань, обговорення та прийняття рішень на засіданні Вченої ради університету, впровадження відповідних рішень, розміщення інформації на електронному ресурсі університету (web- сайт Університету). Моніторинг щодо виконання прийнятих рішень виконує вчений секретар.

Куратором з організаційних питань щодо процедури забезпечення якості освіти є навчально-методичний відділ університету (кімн. 2404А, тел. 371-51-08, 2-74, 1-88, e-mail: uchotd@nv.diit.edu.ua).

2 Поточний моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм

Освітні програми розробляються для всіх рівнів вищої освіти за кожною спеціальністю (спеціалізацією) на підставі стандартів вищої освіти з урахуванням вимог Національної рамки кваліфікацій.

Із метою постійного удосконалення освітніх програм, забезпечення відповідності освітніх програм цілям, очікуванням, потребам і задоволенням стейкхолдерів (учасників освітнього процесу, роботодавців і т. і.) та суспільства, університет має:

- здійснювати їх періодичний перегляд та моніторинг;
- оцінювати рівень участі роботодавців у розробці та внесенні змін;
- рівень задоволеності студентів (випускників);
- індекс працевлаштування випускників;
- міжнародна сертифікація освітніх програм;
- участь у міжнародних програмах підготовки;
- рейтинг за оцінками роботодавців.

Моніторинг: щорічно, наприкінці навчального року.

Відповідальні: випускові кафедри

3 Оцінювання результатів навчання

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти включає вхідний, поточний, модульний, підсумковий контроль, перевірку залишкових знань студентів, атестацію.

У програмах навчальних дисциплін слід визначати критерії та процедури оцінювання знань за результатами навчання з усіх видів навчальних занять й виконання індивідуальних завдань, кваліфікаційних робіт.

Результати навчання виявляти через визначення рівня сформованості компетентностей.

Загальний порядок оцінювання знань студента, порядок розподілу балів, форми та види завдань, критерії оцінювання знань для кожної навчальної дисципліни доводити до відома студентів на початку навчального семестру.

Моніторинг рівня знань студентів з наступним аналізом якості навчання проводити відповідно до нормативних документів університету [2, 3, 4]. Результати моніторингу кафедри та факультети розміщувати в локальній системі університету з якості освіти.

Результати моніторингу постійно розглядати на засіданнях ректорату та Вченої ради університету.

Моніторинг: щосеместрово.

Відповідальні за виконання: кафедри, ОЦ, факультети.

4 Забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників. Забезпечення якісного складу науково-педагогічних працівників

Формування якісного складу науково-педагогічних працівників має відповідати Положенням щодо процедур і критеріїв [5-11], якими університет :

- встановлює зрозумілі, прозорі та чесні процедури щодо зарахування на роботу та умов зайнятості;
- заохочує наукову діяльність для зміцнення зв'язків між освітою та дослідженнями;
- здійснює моніторинг графіку та якості виконаних наукових досліджень науковими та науково-педагогічними працівниками;
- заохочує інновації у методах викладання та використання нових технологій;
- забезпечує підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників, удосконалює систему формування педагогічної компетентності молодих викладачів та науковців;
- щорічно оцінює діяльність науково-педагогічних працівників: педагогічну діяльність, науково-дослідну, методичну та організаційну роботу, якість проведення занять, контрольних заходів, міжнародну діяльність шляхом аналізу показників внутрішнього аудиту, звітів кафедр, виконання індивідуальних планів і та ін. , соціологічного опитування студентів і випускників.

Моніторинг: щорічно.

Відповідальні за виконання: кафедри, факультети, навчальний відділ, відділ кадрів.

5 Забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу.

Забезпечення необхідними ресурсами освітнього процесу та підтримки здобувачів вищої освіти в університеті має відповідати ліцензійним та акредитаційним вимогам [12, 13], що визначають нормативи для забезпечення підготовки здобувачів вищої освіти ступенів «Бакалавр», «Магістр», «Доктор філософії» матеріально-технічною та інформаційною базою, а саме:

- забезпечення навчального середовища приміщеннями, що необхідні для проведення лекційних, практичних і лабораторних занять, навчальної та виробничої практик, філіями кафедр на виробництві, які мають достатній потенціал, оснащення відповідно до сучасних вимог. Проведення атестації діючих і новостворених лабораторій один раз на п'ять років з метою удосконалення матеріально-технічної бази, поліпшення науково-методичного забезпечення,

приведення умов навчання у відповідність до існуючих вимог охорони праці та пожежної безпеки. Ресурсні показники відображати в **паспорті кафедри**. Ресурси, що доступні для навчання (за кожною пропонованою програмою) визначити в робочих програмах з дисциплін;

- забезпечення пунктами харчування, спортивним залом, стадіоном або спортивним майданчиком, медичним пунктом;

- забезпечення навчального процесу та інших видів діяльності університету сучасними рішеннями в галузі інформаційних технологій, у тому числі інформаційними навчальними системами, системою контролю виконання самостійної роботи студентів, можливостями для електронного навчання, комунікаційними порталами для студентів і викладачів [14];

- забезпечення бібліотекою університету доступності до сучасних джерел інформації та можливостями для самостійної роботи студентів;

- забезпечення освітнього процесу навчальною, методичною та науковою літературою на паперових та електронних носіях;

- удосконалення формування та використання фінансових ресурсів, що дасть їм змогу забезпечувати освітні програми;

- комплексне оцінювання та моніторинг ефективності використання фінансових ресурсів;

- інформування студентів про наявність і введення нових послуг;

- надання студентам можливість висловлювати свою думку про послуги, що надаються і виділені їм ресурси для навчання;

Моніторинг: щорічно, не пізніше 15.07

Відповідальні за виконання: АГЧ, кафедри, бібліотека, ЛІТ, бухгалтерія, Студентська рада.

6 Забезпечення роботи інформаційних систем

Університет має забезпечувати збір, аналіз і використання інформації для ефективного управління освітньою діяльністю з використанням інформаційних систем.

Ефективному управлінню якістю освітньої діяльності в університеті повинні сприяти офіційний сайт університету, електронна система збирання й аналізу інформації, а саме: Автоматизована Система Управління, Лабораторія Інформаційних Технологій (ЛІТ), Науково-навчальний центр «Лідер», **локальна система «Якість освіти»**.

Інформація має подаватися за такими показниками:

- формування контингенту абітурієнтів;
- інформація про студентський склад;
- організація освітнього процесу;
- досягнення студентів, показники їхньої успішності, відрахування;
- задоволення студентів освітніми програмами та якістю викладання окремих дисциплін;
- доступні навчальні ресурси та послуги з підтримки студентів;
- попит на випускників на ринку праці та інформація про працевлаштування випускників;
- кадрове забезпечення освітньої та наукової діяльності;
- науково-дослідна діяльність;
- ресурсне забезпечення освітнього процесу та науково-дослідної роботи.

Зазначену інформацію використовувати в якості зворотнього зв'язку зі студентами, науково-педагогічними працівниками, представниками органів управління, іншими стейкхолдерами.

Контроль самостійної роботи та успішності студентів і обліку співробітників здійснювати з використанням автоматизованої системи «Курсор», що дозволяє формувати і відслідковувати виконання навчальних планів, поточну успішність студентів, результати екзаменаційних сесій і. т. н.

Управління документацією виконувати за програмою документообігу «Alfresco», що передбачає встановлення єдиних форм, правил позначень, оформлення, розробки, обліку, зберігання і розсилання документів.

Моніторинг якості діяльності університету та прийняття ефективних управлінських рішень щодо її поліпшення проводити за допомогою інформаційних систем **щорічно, до 15.07.**

Відповідальні за виконання: адміністрація університету, обчислювальний центр, навчальний відділ, відділ кадрів, науково-дослідна частина, лабораторія інформаційних технологій, загальний відділ.

7 Забезпечення публічності інформації

Публічність інформації про діяльність необхідно забезпечувати відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 19.02.2015 р. № 166 «Деякі питання оприлюднення інформації про діяльність вищих навчальних закладів», листа Міністерства освіти і науки України від 26.05.2016 року № 1/9-263.

На офіційному сайті систематично розміщувати, оновлювати та підтримувати в актуальному стані інформацію, яка підлягає обов'язковому оприлюдненню, у тому числі про освітні навчальні програми, умови здобуття відповідних ступенів вищої освіти, кваліфікацій, систему оцінювання знань та атестацію випускників.

Моніторинг: постійно.

Відповідальні за виконання: адміністрація університету, ЛІТ.

8 Забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників і здобувачів вищої освіти університету. Виховання академічній доброчесності через широку просвітницьку кампанію, з залученням студентів, співробітників і адміністрації ВНЗ

Запроваджувати відповідні новітні технології, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату.

Створити та постійно вдосконалювати систему та механізми реалізації академічної доброчесності, зокрема – через запобігання випадків академічного плагіату і порушення норм авторського права.

Систему запобігання та виявлення академічного плагіату розповсюджувати на наукові та навчальні праці науково-педагогічних, наукових та інших працівників університету, докторантів, аспірантів, студентів. Використовувати програмне забезпечення «Advego Plagiatius» для перевірки на плагіат наукових робіт і публікацій.

Проводити цілеспрямовану, комплексну роботу всіх ланок університету, впровадження та удосконалення різноманітних засобів освітньої діяльності, оновлення змісту навчальних курсів, удосконалення методів навчання, впровадження нових форм наукової роботи зі студентами з метою запобігання плагіату, формування соціальної відповідальності студентів, уміння самостійно працювати.

Працівникам бібліотеки з метою сприяння академічній доброчесності **інформувати користувачів щодо** поняття академічної доброчесності, її компонентів, ознак плагіату, організації системи запобігання та боротьби з плагіатом, порядку використання електронних систем «Антиплагіат». Популяризувати серед студентів і науковців етичні норми цитування використаних джерел, знайомити із стандартами та міжнародними стилями бібліографічного опису документів тощо, проводити інформаційні заняття і тренінги для бібліотекарів та користувачів (студентів, викладачів, науковців та ін.), а також дискусії, круглі столи з питань академічної доброчесності, запобігання плагіату із залученням усіх учасників освітньої та наукової діяльності.

Приділяти увагу роботі семінарів «Культура та етика наукових публікацій», «Плагіат та інтелектуальна власність. Правові та етичні аспекти», що діють під керівництвом науково-технічної бібліотеки університету.

Моніторинг: щорічно, до 15.07

Відповідальні за виконання: Науково-методична рада, голови спеціалізованих вчених рад, кафедри, науково-технічна бібліотека.

9 Інтеграція в європейський освітньо-науковий простір

Розвиток міжнародної співпраці шляхом активізації участі учасників освітнього процесу у міжнародних заходах, культурному обміну, соціальних програмах, проектах.

Розвиток співпраці в освітній сфері та розробка спільних з європейськими університетами міжнародних освітніх програм та їх акредитація.

Впровадження підготовки бакалаврів і магістрів за програмою «подвійний диплом» спільно із європейськими університетами.

Проведення Міжнародних наукових конференцій та симпозіумів.

Залучення студентів, аспірантів та молодих вчених університету до участі у міжнародних програмах (Studdex, DAAD, Fulbright та ін.)

Підвищення кваліфікацій науково-педагогічних працівників і співробітників шляхом науково-педагогічних і професійних закордонних стажувань.

Забезпечення планування та координації діяльності підрозділів з розробки та виконання міжнародних і міжрегіональних угод, договорів і програм.

Моніторинг: щорічно – до 15.07.

Відповідальні за виконання: відділ міжнародних зв'язків, факультети, науково-дослідна частина.

10 Підготовка та видання навчальної літератури

Уся відповідальність за зміст, якість та використання навчальних видань покладається на університет.

Із метою забезпечення якості надання освітніх послуг, забезпечення студентів навчальною літературою з дисциплін, вивчення яких передбачено навчальними планами, стимулювання наукової, методичної та видавничої діяльності в університеті, підготовку та видання навчальної літератури здійснювати відповідно до Положення, що встановлює загальні вимоги до структури, обсягу навчальних видань, визначає порядок підготовки та подання рукописів навчальної літератури до друку [15].

Методичні розробки складати та оформлювати відповідно до вимог, визначених в стандарті університету[16].

Науково-методичній раді університету, методичним комісіям факультетів проводити моніторингове дослідження якості навчальних видань. Результати моніторингу обговорювати на Вчених радах університету, факультетів.

Моніторинг: щорічно.

Відповідальні за виконання: навчально-методичні комісії факультетів, науково-методична рада, вчена рада, редакційно-видавничий відділ університету.

Моніторингове дослідження **системи внутрішнього забезпечення якості** проводить навчально-методичний відділ університету відповідно до вимог нормативно-правових документів МОН і цього Положення.

Основними завданнями моніторингу якості вищої освіти є:

- 1) розробка комплексу показників, що забезпечують цілісне уявлення про стан освітнього процесу, про якісні й кількісні зміни в ньому;
- 2) систематизація інформації про стан і розвиток освітнього процесу в університеті;
- 3) забезпечення регулярного й наочного представлення інформації про процеси, що відбуваються;
- 4) інформаційне забезпечення аналізу й прогнозування стану й розвитку освітнього процесу, вироблення управлінських рішень;
- 5) забезпечення всіх учасників освітнього процесу зворотним зв'язком, що дозволяє вносити послідовні зміни в хід реалізації освітньої програми з метою підвищення якості її результатів.

Показники і критерії, форми і методи проведення моніторингового дослідження обговорюються на Вченій раді університету і затверджуються ректором.

Кожен співробітник університету в межах своєї компетенції несе персональну відповідальність за виконання вимог цього Положення.

Нормативні документи

- 1 Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (ст. 16).
- 2 Положення про організацію освітнього процесу в ДНУЗТ. Затверджено наказом ректора від 30.12.2010 № 801.
- 3 Положення «Про порядок створення та організацію роботи екзаменаційних комісій з атестації здобувачів вищої освіти». Затверджено наказом ректора від 19 лютого 2015 р. № 75.
- 4 Положення про організацію та проведення контрольних заходів з оцінювання рівня залишкових знань студентів. Розглянуто та схвалено науково-методичною радою університету 22.09.2010 р., протокол № 1.
- 5 Про допущення до участі в конкурсі на заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників університету. Наказ ректора від 12.10.2015 № 669.
- 6 Положення про порядок організації і проведення відкритих лекцій в університеті. Затверджено наказом ректора від 03.11.2015 р. № 761.
- 7 Положення про підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників. Затверджено наказом ректора від 30.12.2010 № 801.
- 8 Положення про семінар «Організація навчального процесу, основи педагогіки та психології вищої школи». Затверджено наказом ректора від 25.11.2011 р. № 761.
- 9 Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу.
- 10 Положення про атестацію педагогічних працівників. Затверджено наказом ректора № 386 від 29.04.2014р., № 556 від 07.09.2015р.
- 11 Положення про кафедру. Затверджено наказом ректора від 30.12.2010 № 801.
- 12 Постанова КМУ від 30 грудня 2015 року № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти».
- 13 Постанова КМУ від 9 серпня 2001 № 978 «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах».
- 14 Положення про експертизу дистанційного курсу. Затверджено наказом ректора від 11.05.2016.
- 15 Положення про порядок підготовки та видання навчальної літератури у. Затверджено наказом ректора № 217 від 07.04.2015 р.
- 16 СО ВНЗ-ДНУЗТ-3.07-2012 «Вимоги до організаційного й методичного забезпечення лабораторних, практичних і семінарських занять».